

SİNEMA SANATI VE İNSANIN YANSITILMASI

İlgili malzemenin kullanılmasındaki ustalığın tek başına her anlamıyla sanat olmaya yetmediği bu şekilde görülebiliyorsa bundan sonra, sanatın ne olduğunu daha tam olarak kavramak için sanatta ilgili malzemeyi kullanma ustalığı dışında önemsenen şeyin ne olabileceğini sorgulamak gerektiği açıktır.

“İyi görüntülere sahip olsa da aptalca bir hikâyeden oluşan, iyi bir oyunculuk barındıran, fakat yönetmenliğin acemice olduğu filmler”den⁵¹ söz edilirken önem verilen “hikâye”nin sırf sinemaya özgü olmadığı açıktır. “Bir film gerçekten iyiyse, oyuncunun performansı ya da karakterden daha fazlasını, (...) bir yaşam görüşünü, ahlaki bir kaygıyı ve insanlık deneyiminin analizini ifade edeceği”⁵² söylenirken, önem verilen “ahlakî kaygı” ve “insanlık deneyimi” de sırf sinemaya özgü değildir. Ne var ki her bir sanat dalına sırf ilgili olduğu malzemenin ustaca kullanılması açısından bakanlar sinema alanında böyle (yaşam görüşü gibi) kavramlardan söz edilmesini başka dalların ya da disiplinlerin etkisinde kalınarak gerçekleştirilen bir münasebetsizlik olarak bile değerlendirebilmektedir —nitekim, bu çalışmada sinema konusunda uzmanlığı olanların görüşleri çözümlenerek ilerleme çabasının bir amacı da böyle bir suçlama karşısında sinemacı bir geçmişi olmayan bir felsefecinin söylediklerinin “hariçten gazel okuma” kabul edilerek kulak ardı edilmesini önlemektir.

“Ortaya koydukları yeni dünya tahayyülünü kavramak ve elbette hoşça vakit geçirmek için film izlediğimizi” söyleyen bir başka düşünürü göre

51. Harcourt, Peter. (2008). *Altı Avrupalı Yönetmen*, çev. Özge Özdüzen ve Onur Yusufoglu, İstanbul: Doruk Yayıncılık, s. 44.

52. Armes, Roy. (2011). *Sinema ve Gerçeklik: Tarihsel Bir İnceleme*, çev. Zeynep Özen Barkot, İstanbul: Doruk Yayıncılık, s. 169.

filmler, ele aldıkları karakterlerin ve bunun doğal bir sonucu olarak izleyici kitlelerinin, kendilerini ve dünyayı yeniden anlamlandırdıkları dolaysız bir yolculuğa çıkmalarını sağlar.⁵³

Burada önemsenen “yeni dünya tahayyülü” ya da “dünyayı yeniden anlamlandırma” da sadece sinemanın yapabileceği işler değildir. Fakat bunların sinemadan da bekleneceği açıktır çünkü sinema sanatı, ayrı, bağımsız bir sanat dalı olabilmek için kendine özgü malzemenin kullanılışıyla ilgili kendine özgü özellikler taşımak durumunda olduğu kadar, insan hakkında bir şeyler ifade etmek, göstermek, yansıtmak da herhangi bir sanat dalı olmanın (genel olarak sanat olmanın) onsuz olunmaz koşullarındandır. Bir sanat dalı olarak sinemanın da bunun dışında kalamayacağını düşünmek yersiz bir tutum olmasa gerek.

“Filmlerde çoğumuzu ilgilendiren orada gördüğümüz kimselerdir, filmi önemli yapan onlarda karşılaştığımız, bizimkinden farklı olan, öteki sanatların hiçbirinde olmayan bir doğrudanlıkla hayatlar ve çevrelerdir”⁵⁴ gibi ifadelerle özetlenebilecek olan bu birinci şahıs bakış açısını, sırf seyirciye özgü ya da subjektif bir bakış açısı gibi görececek olanlar olabilir.

Sinemayı sinema yapan özelliğin “kurgu/montaj” olduğunu söylediği için “biçimci” olarak görülen (o sanki sinema sanatının ne dediğini, ne diyeceğini önemsemezmiş, tek derdi bu sanat dalına özgü hüneler gösterilmesiymiş gibi nitelenen) Eisenstein’a göre de “sanatların temel görevi (...) insanı yansıtmaya görevidir.”⁵⁵ Bilimsel ve felsefi bir saptama olarak dile getirilen bu “insanı yansıtmaya” kavramının içeriklerinin neler olabileceğine bakılırsa görülebilir ki sinemadan yukarıda dile getirilen beklentiler yani bir “hikâye” an-

53. Clarke, James. (2012). *Sinema Akımları: Sinema Dünyasını Değiştiren Filmler*, çev. Çağdaş Eylem Babaoğlu, İstanbul: Kalkedon Yayınları, s. 13.

54. Sesonske, Alexander. (1971). “Vision via Film Form”, *Journal of Aesthetic Education*, 5(2), Special Issue: Film II, the Teaching of Film, s. 55.

55. Eisenstein, Sergey M. (1985). *Film Biçimi*, çev. Nijat Özön, İstanbul: Payel Yayıncılık, ss. 246-247.